

Bobonnekoekjes

Thema 12 Vaarwel

Als Basiel's overgrootmoeder sterft,
staat de wereld even stil.
Niemand kan hem zeggen
waar ze nu naartoe is.
Wat gebeurt er als je dood bent?
Groot is dan ook zijn verbazing
als zijn bobonne gewoon onder zijn bed
is komen wonen ...

MIX
Papier van
verantwoorde herkomst
FSC® C009115

Dit boek is gedrukt op papier dat het keurmerk van de Forest Stewardship Council (FSC) draagt. Dit FSC-label biedt u de garantie dat het gebruikte hout en papier enkel afkomstig zijn uit goed beheerde bossen.

Herdruk 2011/375
ISBN 978 90 8661 085 3
K.B. D/2005/0147/260
Bestelnr. 60 1020 462
NUR 191

Tekeningen: Emilie Lauwers

Verantwoordelijke uitgever
die Keure
Kleine Pathoekeweg 3, 8000 Brugge
H.R. Brugge 12.225
© Copyright die Keure, Brugge

Niets uit deze uitgave mag verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.
No part of this book may be reproduced in any form by print, microfilm or any other means without written permission from the publisher.

Sabine De Vos

die Keure

Ik oefen.

miljoenen

familie

gigantisch

Perzisch

recepten

spaarcenten

seconden

enthousiast

weekend

logeren

labyrint

Tweetie

kníeën

's nachts

pijpen stelen

over groot moeder

koffie tafel

appel jenever

vlees berg armen

lang oor hond

aarde donker

rimpel paradijs

boeken lezer

gember koekjes

kaneel koekjes

amandel koekjes

rozijnen koekjes

familie foto's

slaap oogjes

poeder suiker

strip verhalen

on op hou de lijk

lie ve lings plek je

koek jes feest

stuk ge draaid

nieuws gie rig

we reld reis

kro kus sen

on ver vang baar

her in ne rin gen

over wel di gend

om ge kie perd

pijpenstelen

overgrootmoeder

koffietafel

appeljenever

vleesbergarmen

langoorhond

aardedonker

rimpelparadijs

boekenlezer

gemberkoekjes

kaneelkoekjes

amandelkoekjes

rozijnenkoekjes

familiefoto's

slaapoogjes

poedersuiker

stripverhalen

onophoudelijk

lievelingsplekje

koekjesfeest

stukgedraaid

nieuwsgierig

wereldreis

krokussen

onvervangbaar

herinneringen

overweldigend

omgekieperd

blz.

- 1 Zelfs de begrafenis van een vreemde **doet haar hart bloeden**.
Zelfs door de begrafenis van iemand die ze niet kent, wordt ze heel erg droevig.
- 2 We zouden een koekjesfeest geven met **sloten koffie**.
We zouden een koekjesfeest geven met **liters koffie**.
- 2 Een **hoogbejaard** iemand is iemand die al **heel erg oud** is.
- 3 Ze droeg **steevast** een gebloemde schort.
Ze droeg **altijd** een gebloemde schort.
- 6 **Doelbewust** trippelt hij naar mijn bed.
Vastbesloten trippelt hij naar mijn bed.
- 7 Ik **ontwaar** een zwarte schim in het duister.
Plots merk ik een zwarte schim op in het duister.

- 10 Ze glimlacht **raadselachtig**.
Ze glimlacht **geheimzinnig**.
- 10 Een **labyrint** of een **doolhof** is het geheel van kronkelingen van paadjes waarin je je weg kunt verliezen.
- 14 Een **relikwie** is iets wat overblijft van een overleden persoon.
Dit kan een blikken koekjestrommel zijn zoals in het verhaaltje.
- 14 Papa is **met geen stokken wakker te krijgen**.
Papa is zo diep aan het slapen dat we hem zelfs niet zouden wakker krijgen met een tik van de stok.

- 14 **Binnen de kortste keren** geurt het hele huis naar koekjes.
Al heel snel ruikt het hele huis naar koekjes.
- 15 Papa komt de keuken **ingestommeld**.
Papa komt de keuken **binnen gewandeld**.
- 15 Bobonne heeft een **imposant** achterwerk.
Bobonne heeft een **indrukwekkend** achterwerk.
- 16 **Snoeverig** trek ik de oven open.
Een beetje pronkend trek ik de oven open.
- 16 **Likkebaarden** is aan je lippen (of baard) likken om te tonen dat je zin hebt in iets.
- 18 Het **voeteneinde** van het bed is het **uiteinde** van het bed.

Bobonnekoekjes

Alle mensen staan droevig in de diepe put te staren.

Daar beneden, in een grote plas, slaapt mijn bobonne.

'Slapen' klinkt mooier dan 'is dood', vind je niet?

Het regent pijpenstelen en tante Rosa snuit om de twee seconden haar neus.

Wat zeg ik, onophoudelijk eigenlijk.

Ze snuit haar neus er bijna af.

Nonkel Bram en papa houden zich stoer en staren stil voor zich uit. Ik weet zeker dat ze wensten dat ze ergens anders waren.

Mijn mama vindt begrafenis ook verschrikkelijk, zegt ze.

Zelfs de begrafenis van een wildvreemde doet haar hart bloeden .

'Kom Basiel, het is afgelopen, we gaan naar de koffietafel.'

En ze trekt mij lief mee, anders stond ik daar morgen nog te dromen. Van mijn bobonne, de mama van mijn oma.

Mijn overgrootmoeder.

Ik weet zeker dat niemand van jullie zo'n bobonne had als ik.

Bobonne heette eigenlijk Maria Eufrasie Lalumière, geboren in Luik in 1905. Ze zou in november honderd jaar geworden zijn op een gigantisch koekjesfeest met veel toeters en bellen, veel familie en de burgemeester.

En met sloten koffie ☕ en een paar stiekeme glaasjes appeljenever. Daar was ze verzot op.

Dat mocht wel niet van de dokter, voor haar alvleesklier (of zoiets), maar als hij kwam, dronk hij graag een glaasje mee.

'Eentje is beter dan geentje', lachte hij altijd.

Hij was zelf al hoogbejaard ☹️. Of toch bijna zestig.

Iedereen noemde haar bobonneke, nooit Maria of Eufrasie.

Zouden ze dat ook al gedaan hebben toen ze nog maar negen was zoals ik?

Ze had van die enorme vleesbergarmen en zeker drie kinnen.

Stijve witte krulletjes en steevast ☹️ een donkerblauw-gebloemde schort. Want er stond altijd wel een ketel op het vuur. Of de geur van koekjes kwam je al tegemoet als je nog maar de straat in fietste.

En nu is ze dus voor altijd 'gaan slapen'.

Zo raar.

Ik droom elke nacht van haar en als ik dan wakker word,
duurt het even voor ik beseft dat ze er echt niet meer is.

En nooit meer zal zijn.

Zo raar: nooit meer. Dat lijkt zo lang.

Doodgaan is zo oneerlijk, mensen als bobonne mogen niet
doodgaan. Stoute mensen wel, maar zo mag ik niet denken,
zegt mama.

Mama is beginnen huilen vorig weekend en ze is nog niet
gestopt. Papa is superlief voor haar en geeft haar kusjes op
haar rode ogen.

Ik ween niet.

Zolang niemand mij kan zeggen waar mijn bobonne naartoe
is, ween ik niet. Maar niemand weet iets.

Sommigen zeggen dat ze naar de hemel is,
of een ster is geworden, of veranderd is in een dier.

Kan wel zijn, maar wààr is ze?

Waarom kan niemand mij dat zeggen?

En daarom heb ik besloten dat bobonne bij mij is.

Ze is gewoon verhuisd, naar mijn kamer.

Vanaf nu woont ze onder mijn bed.

Maar sst ... aan niemand zeggen.

Het is een geheim, van haar en mij.

Zoals we er vroeger zoveel hadden.

Enkel zij wist van de kikker die ik bewaarde in een bak water
op mijn kleerkast.

Enkel zij wist van Flor uit mijn klas en onze eerste zoen.

Enkel zij wist wat ik 's nachts droomde en kon daar dan
verhalen over vertellen.

En nu ben ik de enige die dus weet waar bobonne naartoe is:
naar mijn kamer. Sst, aan niemand vertellen ...

Ik heb even getwijfeld om het aan mama te vertellen.

Ze zou zo blij zijn te weten dat haar oma nog leeft.

Maar wat als ze elkaar niet kunnen zien?

Kunnen mensen doden zien? Kinderen zeker wel maar volwassenen hebben veel minder fantasie.

Nee, beter niks vertellen. Ook niet aan papa.

Die zou boos zijn, mocht hij het weten. Hij zou zeggen dat ik niet in sprookjes moet geloven.

En dat mama al droevig genoeg is.

Maar ik ben weer gelukkig want ik ben de enige die weet dat bobonne maar een beetje dood is en op mijn kamer woont.

Gelukkig eten doden niet veel en kan ze slapen op de matras onder mijn bed.

Die ligt er altijd voor als er vriendjes komen logeren.

Dat kan vanaf nu natuurlijk niet meer.

Anders zien ze bobonne en vertellen ze mijn geheim.

In staatszaken kun je niemand vertrouwen.

Maar ... zal ik bobonne eigenlijk kunnen zien?

Voorzichtig doe ik voor het eerst sinds de begrafenis mijn deur open. Nest, onze langoorhond, snuffelt enthousiast aan het tapijt. Doelbewust trippelt hij naar mijn bed, steekt er zijn grappige kop onder en blaft.

Het is een vrolijke blaf, alsof hij iemand herkent.

Toch een beetje bang steek ik ook mijn hoofd onder het bed.

Eerst zie ik niks, het is daar aardedonker. Maar dan

ontwaar ik een zwarte schim die rustig in- en uitademt.

Nest likt aan een oor en kreunend draait de schim zich om.

Probeert, want er is niet zoveel plaats onder het bed.

De schim blijft steken met een schouder en een heup.

'Auw, zeg! Waar zit ik nu weer?', klinkt de vertrouwde stem van mijn allerliefste bobonne. Zie je wel.

'Moppertjes nog aan toe, waar ben ik?', vraagt de lieve, krakerige stem. Een stem die ik uit miljoenen zou herkennen. Ze klinkt als een plaat die stukgedraaid is, een verroeste ijzerdraad of een krijtje op een nat bord.

Maar toch heeft niemand zo'n lieve stem als zij.

'Oh, dag muizemans, zeg eens, waarom zit ik onder een bed?', vraagt ze verwonderd.

'Omdat je een paar dagen geleden gestorven bent', antwoord ik naar waarheid.

'Is dat zo? Daar herinner ik me niks van. Wel erg, eigenlijk.'

Bobonne moet het slechte nieuws even verwerken.

'En ben ik al begraven?'

'Ja, er was veel volk en mama en tante Rosa weenden onophoudelijk. Mama weent nog altijd, ze kan niet stoppen.'

Dat nieuws maakt bobonne even droevig.

Ondertussen wurmt ze zich van onder het bed.

Ze herschikt haar krulletjes op haar hoofd en trekt haar schort glad.

'Zeg er maar niks van hoor, aan je mam, dat ik nu hier woon. Ze zou het toch niet geloven.'

'Heb jij je mama en papa nog gezien na hun dood?', vraag ik nieuwsgierig. Eindelijk iemand die eens iets kan vertellen over de dood. Ik raak bobonne aan en trek snel mijn arm terug. Ze voelt vreemd koud, als een vis. En haar gezicht heeft een gek kleurtje, alsof ze even in de diepvries heeft gezeten. En toch is het mijn enige echte Bobonne.

Ze laat zich met een gillette op mijn bed vallen.

Nest schrikt en verstopt zich onder mijn bureau.

'Oh ja hoor', antwoordt bobonne nadat ze het zich makkelijk heeft gemaakt. Ze klopt op het kussen en doet teken dat ik naast haar moet komen zitten. Ik krijg het even koud als ze haar arm om me heen slaat. De dood is koud.

Bobonne vertelt. Ik lig in haar armen en Nest kijkt nieuwsgierig toe.

'Mijn vader is na zijn dood in de boomhut gaan wonen, dat was z'n lievelingsplekje, en mijn moeder in de waskamer.

Daar vond ze het altijd zo fris ruiken.

Maar na een paar dagen zijn ze samen vertrokken.

Op wereldreis. Dat hadden ze altijd al willen doen maar het was er nooit van gekomen. Dan weer was er geen tijd, dan weer geen geld. Of de kinderen waren te klein.

Wij waren met z'n elven thuis, weet je. Vroeger was dat zo.

Ik sliep op een kamer met mijn vijf zussen. En de jongens op een andere kamer. Zo ging dat.

En twee keer per dag boterhammen. Een keer met zelfgemaakte confituur en een keer met soep.

En dan 's avonds vlees met aardappelen.'

Bobonne vervalt in diep gepeins. Ik laat haar even, maar niet te lang. Er is nog zo veel dat ik wil vragen.

Bobonne is de eerste dode die ik ken.

Behalve Tweetie, onze zwarte kater, maar die is overreden.

Papa heeft hem gevonden langs de kant van de weg.

Ik mocht hem niet zien. Hij was in kleine stukjes, denk ik.

We hebben hem een prachtige begrafenis gegeven achter in de tuin. Nu nog bloeien elk jaar krokussen op zijn grafje.

Dat heeft mama gedaan.

Op een dag stond papa met een blauwe Perzische poes aan de deur. Maar ik wou hem niet. Tweetie is onvervangbaar.

'Zullen we eens naar het grafje gaan samen?', vraagt ze ineens.

'Hoe weet je dat ik aan Tweetie dacht?', vraag ik verbaasd.

'Dood zijn heeft zo z'n voordelen, muisje van me', glimlacht ze raadselachtig . Als ze lacht, verandert haar gezicht in een labyrint van tunneltjes en groefjes en putjes. Een rimpelparadijs.

Stil staan we naar het grafje van Tweetie te kijken.

Weer regent het.

Regent het altijd als je aan een graf staat?

Plots staat mama achter me.

Ze slaat haar armen om me heen en troost me.

'Tweetie is nu bij bobonne, liefje. Ze zitten waarschijnlijk van

op een wolkje naar ons te kijken. Ik weet zeker dat ze het daar leuk hebben samen. Kom je mee naar binnen? Het is wat fris.' En zacht leidt mama mij naar binnen.

Voor het eerst in dagen is ze niet aan het wenen.

Bobonne blijft alleen achter bij het grafje.

Haar kleindochter heeft haar duidelijk niet gezien.

Als ik me nog even omdraai, is ze weg.

Het duurt uren voor ik alleen terug naar mijn kamer kan.

Bobonne zit rustig op bed een album van Jommeke te lezen.

Ze is er zo in verdiept dat ze me niet hoort.

Nest gaat aan haar voeten liggen, met zijn tong uit zijn bek.

Dat doen honden altijd, om te ademen of zo.

Opeens merkt ze me op.

'Ha muizemans, wat een leuke boeken heb jij zeg!

Ik kan eerlijk gezegd niet zo goed lezen. Toen ik een klein meisje was, gingen meisjes niet naar school.

Tot m'n tiende mocht ik gaan, dan ben ik gaan werken.

Zo was dat vroeger. Ik werkte van acht tot acht, zes dagen op zeven. Vakantie hadden we nooit. Dat bestond toen niet. Een mens was blij dat hij werk had.

Ik verdiende vijf cent per uur. Zes euro per dag dus.

Dat was behoorlijk veel toen. Wat wil jij later doen?'

'Mmmm, geen idee eigenlijk. Boekenlezer, is dat een beroep?' Bobonne lacht luid en drukt me met haar worstarmen tegen haar welriekende boezem.

'Is de kust vrij? Kunnen we koekjes gaan bakken?', vraagt ze hoopvol.

Bobonne bakte elke week voor de hele familie koekjes. Ze had een heleboel recepten die in geen enkel boek stonden.

Gemberkoekjes met abrikoos, kaneelkoekjes met banaan, amandelkoekjes met chocola ...

Ze toverde ze uit haar mouw en ze waren om ter lekkerst.

Haar geheime recepten bewaarde ze in een blikken trommel achter in een kast.

Mama weende als een klein kind toen ze die een paar dagen geleden terug vond. Ze moest met tante Rosa en nonkel Bram het huis van bobonne leegmaken.

En dat vond ze vreselijk.

Haar oude spulletjes die nog netjes op een kamer stonden.

De oude familiefoto's aan de muur.

De geur van elk hoekje die je niet kunt meenemen.

Net zoals de herinneringen.

De blikken trommel staat nu bij ons in de keuken maar mama durft hem niet open te maken.

Als een relikwie 📖 staat hij te blinken op de kast.

Alsof het bobonne zelf is die erin zit.

'Mama is even naar de buren en papa doet een dutje in de zetel. Die is met geen stokken wakker te krijgen. 📖 Kom.'

Stil sluipen we de trap af.

Bobonne's knieën kraken.

Ze schommelt als een boot in een storm, zo zwaar is ze.

Haar boezem wiegt mee met elke stap.

Het is de beste plek ter wereld om in slaap te vallen, naast haar hart en met haar zoete adem in je oor.

We werpen even een blik naar mijn papa die piepend snurkt.

Giechelend stapt bobonne naar de keuken.

Ze pakt haar trommel en zoekt tussen de duizenden recepten.

'Hoe weet u dat je trommel hier staat?', vraag ik toch weer verbaasd. Weer glimlacht bobonne raadselachtig.

'De dood kent geen geheimen, muizemans.

Rozijnenkoekjes met verse frambozen, wat denk je daarvan?'

En vrolijk pakt ze een pan uit de kast.

Binnen de kortste keren 📖 ruikt het ganse huis naar gebrande noten, gesuikerde warme frambozen en vers

bladerdeeg. Papa komt de keuken ingestommeld 📖 en staat mij met slaapoogjes aan te kijken.

'Wel, Basiel, wat krijgen we nu?'

Ik doe alsof ik alles zelf aan het doen ben want ook papa kan bobonne duidelijk niet zien. Ze vult nochtans de halve keuken, haar imposante 📖 achterwerk alleen al.

'Ik dacht zo, laat ik jullie even verrassen met een recept van bobonne. Misschien vindt mama dat wel leuk?'

Papa komt op me af en knuffelt me.

'Wat lief van je om daaraan te denken. Ik denk dat mama

daar heel blij mee zal zijn. Maar hoe heb je dat klaargespeeld helemaal alleen?’

Ik kijk even naar bobonne die met gekruiste armen naast mij staat en knipoogt.

‘Ach, fluitje van een cent. Gewoon het recept volgen.’

Snoeverig trek ik de oven open.

Een overweldigende geur waait in papa’s neusgaten.

Hij likkebaardt , Nest ook.

‘Kijk eens aan, bijna net zo lekker als die van bobonne!

Ze zou trots op je zijn, Basiel.’

En ik knipoog terug.

Papa gaat aan tafel zitten, strooit poedersuiker op zijn koekje en smult.

Ook Nest krijgt er eentje. Zijn snorharen hangen vol suiker. De voordeur wordt dichtgeslagen.

Mama is daar.

‘Wat ruikt het hier heerlijk!’, roept ze al van in de gang.

‘Naar bobonnekoekjes!’ Snuffelend stapt ze de keuken binnen en ziet drie snuiten vol poedersuiker.

Voor het eerst sinds een week, lacht ze even.

‘En het zijn ook bobonnekoekjes, heerlijk!’

Ze kust papa en mij, neemt een koekje en gaat ermee aan tafel zitten.

Als ik omkijk, staat bobonne niet meer aan het aanrecht.

’s Avonds wil ik al om acht uur in bed.

‘Voel je je wel goed?’, vraagt mama bezorgd.

Papa legt zijn hand op mijn voorhoofd om te voelen of ik koorts heb.

Maar ik voel me kiplekker. Ik wil gewoon naar bobonne.

‘Slaap lekker, maatje’, zegt papa en mama loopt nog mee naar de badkamer. ‘Tanden poetsen en plassen, niet vergeten. Slaap zacht.’ En ze gaat naar beneden.

Bobonne zit op bed, verdiept in een Jommeke.

Vrolijk kruip ik mee onder de deken.

Nest nestelt zich zoals elke nacht aan het voeteneinde van mijn bed. Hij geeuwt een paar keer uitgebreid, legt zijn snuit op zijn voorpoten en droomt weg.

Omdat het soms lijkt of bobonne een droom is, knijp ik voor alle zekerheid in haar arm. Ze voelt niks maar ik voel haar: ze is echt. Dood maar echt.

'Wat voor een meisje was je vroeger?', vraag ik.

Ik heb nog wel duizend vragen.

'Oh, ik was euh ... vrij klein, met lange donkerbruine vlechten.

Ik beet op mijn nagels, wat niet mocht van mijn moeder.

Samen met m'n zus Nellie moest ik voor de kippen zorgen en het hooi. Elke dag stonden we op om zes uur om klaar te zijn voor we naar het werk moesten. Veel speelgoed hadden we niet. Een paar puzzels, een tol, knikkers.

Maar we waren met zo veel thuis dat het altijd feest was.

Fruit plukten we in onze boomgaard en het lijkt wel of de zon altijd scheen.

Ik was een gelukkig kind, toen. Ben jij een gelukkig kind?

Dat is een moeilijke vraag.

Ik denk van wel. Wat is dat eigenlijk: gelukkig zijn?

'Antwoord nog maar niet, op een dag zul je het wel weten.

Zo, en nou moet je slapen, hoor.'

'En jij?', vraag ik, al half in slaap.

'Wees gerust, ik zal er zijn in Dromenland.'

En zo gaan de weken voorbij.

Elke week bakken bobonne en ik minstens twee keer koekjes.

De hele buurt heeft er al van geproefd en mama geeft ze aan haar vriendinnen.

Ze huilt nog maar niet meer zoveel.

Op de schouw staat een foto van bobonne met een kaarsje dat altijd brandt. Het leven gaat verder, zonder bobonne.

Tenminste, voor hen toch.

Want elke avond vertelt ze mij verhalen van lang geleden.

Dan hang ik aan haar lippen en zou ik wel de hele nacht willen wakker blijven.

Over die keer dat ze met haar broers een bootje had gemaakt en ze waren omgekieperd. Over die keer dat een vos alle kippen had doodgebeten en ze dat niet durfde te zeggen. Ze had met haar spaarcenten nieuwe kippen gekocht, alsof haar mama het verschil niet zou zien.

Over die keer dat ze een rat had gevonden op de hooizolder en er niet meer af durfde. Duizenden verhalen.

Bobonne was ooit een klein meisje, hoe gek.

Maar bij de eerste tekenen van de lente, verandert er iets.

Bobonne is niet meer zo vrolijk. Ze verveelt zich af en toe.

Ze heeft al mijn stripverhalen uit.

En op een avond zegt ze: 'Mopsie, ik moet hier weg.

Dit is geen plaats voor een dode oma. Ik wil naar opa.

Ik mis hem. Ik weet waar hij op me wacht.

Maar ik laat je niet graag alleen. Zal het lukken zonder mij?

Nou, geen idee. Ik wil helemaal niet dat ze weggaat.

'Waar vind je opa dan?', vraag ik beteuterd.

'Waar de schaduw van de dag overgaat in die van de nacht', zegt bobonne. 'Een plek waar levenden niet kunnen komen. Een veilige plek, dus maak je geen zorgen. Ga nu maar naar beneden, muizeman.'

'Zul je er nog zijn als ik terugkom?', vraag ik stilletjes.

'Ik denk van niet maar ik zal er altijd zijn, ergens, dat weet je.'

En dan is ze weg, mijn bobonne.

Ik blijf elke week koekjes bakken en leg er 's avonds twee

achter in de tuin, waar ik denk dat de schaduw van de dag
overgaat in die van de nacht. Eentje voor haar en eentje voor
mijn overgrootvader die ik nooit heb gekend.

De volgende ochtend zijn ze weg.

Ik dwaal door het huis, kijk onder mijn bed, maak lange
wandelingen met Nest maar vind haar nergens.

Haar missen doet pijn onderaan in mijn buik.

Maar elke nacht zijn we samen, in Dromenland.

Heb ik het eigenlijk niet allemaal gedroomd?

Want dood is dood, toch? Of niet?